

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فایل نوشتاری دوره آموزش امر به معروف و نهی از منکر

“استفتائات فریضتین” استاد علی تقوی

شرح استفتائات کاربردی مراجع معظم تقلید با موضوع امر به معروف

جلسه بیست و یکم

عزیزان وارد هفتمین بخش از استفتائات شدیم،

برخی مصادیق رایج ترک معروف و ارتکاب منکر.

پرسیدن که آقا ما کارمند رئیسی هستیم که این رئیس ما حرامی انجام میدهد،

اهل دروغ باشه، اهل غیبت باشه مثلاً، اهل گرون فروشی باشه،

آیا اینکه ما برای او کار می کنیم حرامه؟

یعنی شغل حلالی که حالا صاحب کارش عمل حروم انجام میدهد ببینیم چه حکمی داره؟

*در استفتائات امام راحل عظیم الشان، جلد یک، صفحه ۴۸۵،

از امام خمینی سؤال شده است که:

بنده در مغازه ی خیاطی مشغول به کار هستم،

صاحب مغازه قسم های دروغ بیجا برای فروختن جنس خود می خورد،

آیا از نظر شرعی اشکال دارد من آنجا کار کنم یا نه؟

در ضمن جای دیگری برای کار کردن ندارم، آیا شریک جرم او هستم؟

معظم له پاسخ دادن:

کار کردن در آنجا اشکال ندارد، ولی دروغ گفتن و قسم دروغ حرام است،

باید او را نهی از منکر نمایید.

پس اگه ترک امر به معروف و نهی از منکر بکنه، بله شریک گناه هم هست.

حالا اون گناه می خواد دروغ باشه، قسم حروم باشه، یا هر چی؛

اما صرف کار کردن در اونجا با انجام امر به معروف و نهی از منکر

در حدی که به عسر و حرج نیفته، می فرمایند که:

صرف کار کردن اشکال نداره.

سؤال دیگری درباره ی یک مصداق دیگر منکر:

حضور در مجلس معصیت، مثلاً مجلس عروسی، مجلس غیبت،

مجلس گناهی که به هر حال ممکنه گاهی وقتا حضور ما اونجا نشانه ی تأیید هم باشه.

سؤال شده است، * کتاب اجوبه الاستفتائات مقام معظم رهبری، سؤال ۱۴۲۶:

حضور در مجلس عروسی چه حکمی دارد؟

آیا بر حضور در مجلس عروسی که خالی از رقص هم نیست،

عنوان روایت «الداخلُ فی عملِ قومِ فُهو منهم» صدق می کند؟

خُب این روایت شریف از معصوم علیه السلامه، می فرماید:

کسی که با کسانی در گناهی شرکت کنه یا در جمع گنه کارانی باشه

«الداخلُ فی عملِ قومِ فُهو منهم» ، این از همون ها حساب میشه،

نمی تونه بگه که اعمال اونها رو پای من ننویسین!

آیا ترک آن مجلس واجب است؟

یا اینکه حضور در آن مجلس بدون شرکت در رقص و گناه های دیگر اشکال ندارد؟

ایشون پاسخ دادن:

اگر مجلس به گونه ای نباشد که عنوان لُهو و حرام و معصیت بهش صدق کنه

و حضور در اون مجلس مفسده ای نداشته باشه، تأیید گناه حساب نشه، اشکال نداره.

پس "سه" تا قید شد،

یعنی در صورتی اشکال نداره که این سه قید رعایت بشه:

اولاً مجلس لهُو و حرام نباشه خودش؛

ثانیاً اون نشستن مفسده ی دیگه ای نداشته باشه،

ثالثاً تأیید عمل حساب نشه؛ که معمولاً سکوت رو تأیید عمل برداشت می کنن،

لذا در اینجور موارد که تأیید عمل حساب بشه جایز نیست.

شبهه به این سؤال رو داریم از دو مرجع بزرگوار دیگر:

آیا شرکت و مکث، توقف در مجلس معصیت، فی نفسه حرام است؟ فی ذاته جایز نیست؟

حالا ننوشتن دیگه چه مجلسی، مجلس معصیت، حالا هر چی، هر گناهی باشه

* حضرت آیت الله العظمی صادق روحانی فرمودند که:

بله فی نفسه حرام است چون خروج از این مجلس اولین مرتبه ی نهی از منکر است

کتاب استفتائاتشون سؤال ۹۲۹

یعنی یکی از روشهای نهی از منکر همون "نبودن" است

همون "نیامدن" یا "آمدن و ترک کردن" است.

* حضرت آیت الله العظمی محقق کابلی هم در کتاب استفتائاتشون فرمودند که:

بله جایز نیست، مگر برای امر به معروف و نهی از منکر.

پس در مجلس معصیت عزیزان توقف به نشانه ی تأیید

یا حتی سکوتی که برداشت تأیید ممکنه ارزش بشه جایز نیست،

اما اگه می تونیم امر به معروف و نهی از منکر کنیم، اتفاقاً بهتر بر این است که باشیم،

اصل بر این است که حضور داشته باشیم.

خب در بحث قماربازی هم سؤال کردن، باز مراجع معظم پاسخ دادن:

بله در مجلسی که قمار انجام میشه، نشستن در اون مجلس، حضور در اونجا حرام است،

اظهار کراهت و اظهار ناراحتی و تنفر از معصیت واجب است.

آقا پرسیدن یک مجلسیه، مهمونی ایه، حالا جلسه ی همکارانه، هر چی، محفل دانشجوییه،

شروع کردن غیبت و بدگویی، افترا و تهمت به مسئولین انقلابی، به مقامات دینی، به علما،

آیا در چنین مجالسی که به مسئولین جمهوری اسلامی

یا سایر مؤمنین توهین و دروغ نسبت داده میشه، نشستن جایز هست ؟ چه حکمی داره؟

* آیت الله العظمی خامنه ای فرمودند، در اجوبه الاستفتائات، سؤال ۱۴۳۰:

صرف حضور در اون مجلس تا زمانی که مستلزم ابتلا به حرام نباشه،

گوش دادن غیبت نباشه، یا موجب تأیید نباشه، اشکال نداره،

حضور داشتن اشکال نداره، به شرطی که تأیید حساب نشه.

درست شد؟ یعنی ابتلا به حرام نباشه، ولی باز می فرمایند:

نهی از منکر با وجود شرایطش واجبه.

یعنی همیشه خودمونو به اون راه بزنییم که انکار ما داریم نمیشویم!

* یا نباید شرکت کرد

* یا اگر شرکت می کنیم به نوعی باید ناراحتی مون رو اظهار کنیم، نهی از منکر رو انجام بدیم.

در رابطه با غیبت هم همینطور عزیزان، باز از *** آیت الله العظمی مکارم شیرازی سؤال شده،**

اگر کسی در جمع غیبت بکنه، مطمئن باشیم که نهی از منکر ما به غیبت او هیچ تأثیری نداره،

حالا به فرض محال مطمئن باشیم هیچ تأثیری نداره، وظیفه ی ما چیه؟

فرمودند:

شرکت نکنید در این جلسه

پس ببینید اصل بر شرکت کردنه، اصل بر بودنه و امر به معروف و نهی از منکر کردنه؛

اگر کسی نمی تونه واقعاً، اینقدر هنر نداره که یه جوری بالاخر این گناهو کم کنه،

خب شرکت نباید بکنه.

پاسخ به همین سؤال رو از

* حضرت آیت الله العظمی بهجت داریم در کتاب استفتائاتشون، سؤال ۵۴۰۳،

که آقا خویشاوندانمون غیبت می کنن، افتراء می زنن، چکار کنیم؟ صله رحم بجا بیاریم؟ نیاریم؟

* آیت الله بهجت فرمودند:

اگر رحم هستند، بستگان هستند، بطور کلی با آنها قطع رابطه نکنید،

هر چند با سلام رساندن به آنها.

می دونید صله رحم حتماً به "رفت و آمد" نیست!

می فرمایند:

هر چند با یه سلام رسوندن

فلانی سلام ما رو هم برسونید به فلانی، خداحافظ شما.

با اون شخص نمیریم نمایم، او اهل غیبت و گناه و ایناست، مثلاً یه سلام بهش می رسونیم!

تا میشه قطع نکنید مطلقاً.

* حضرت آیت الله العظمی خویی، در کتاب استفتائاتشون، سؤال ۸۸۴:

آقا در صورتی که غیبت کننده پدر یا مادر ما باشه، اینو جزو ظرافت های تذکر گفتیم،

تذکر به پدر و مادر باید خیلی لطیف باشه دیگه.

چون بین دو واجب انسان باید این حد تعادل رو برقرار کنه.

هم احترام پدر مادر و هم نهی از منکر، امر به معروف؛

در صورتی که غیبت کننده یکی از والدین باشد و جلوگیری آنان از غیبت باعث اذیتشون بشه،

میدونیم که بگیم اذیت میشن، ناراحت میشن،

جلوگیری از منکر واجبه آیا؟

فرمودند:

بله، با بودن شروط نهی از منکر، تذکر و امر به معروف و نهی از منکر و لو به پدر و مادر باشد،

واجب است و این محبت در حق اونهاست، لطف در حق اونهاست.

و آخرین بحثی که در این قسمت تقدیم شما عزیزان کنیم: "عادی شدن گناه".

یکی از منکرات، "عادی شدن گناه"، "تأیید گناه" و "سکوت نسبت به گناه".

عزیزان، "شخص خاص"، "برای منکر خاص"، "وظیفه ی خاص" داره

اگه سکوت شما جایی تأیید حساب میشه،

*برای یه سری از گناها باید فکر احتمال تأثیر رو دیگه نکنید!

*فکر خطر و ضرر رو نکنید!

*فکر عُسر و حَرَج داره، نداره نباید بکنید!

مراجع تقلید اینطور فرمودند که:

اگر شما جایی گناه جدیدی ببینی، یه گناه نوبری، یه بدعتی، یک اندراس حکمی،

یعنی عادی شدن گناه، ببینی یه گناهی دیگه داره عادی میشه، اوووو این دیگه شورشو در آورده!

این دیگه یه گناه عادی که حالا ریزه باشه، همیشه ببینیم، یه چیز طبیعیه خیلی ...

نه! این دهن کجی به خداست!

این دیگه پُررو بازیه!

این تَجَرِّی بر مولاست اصطلاحاً!

می فرماید:

در ظهور کبائر جدید، نباید ملاحظه ی اثر و خطر و عسر و حرج رو بکند.

* حضرت آیت الله العظمی بهجت می فرماید که:

اگر سکوت باعث بد گمانی مردم میشه

و مردم فکر می کنن که پس اسلام مشکلی با این گناه نداره،

باید هر طور شده اظهار ناراحتی بکند،

حتی اگر شرایط و جوب نباشد، باز هم امر به معروف و نهی از منکر جایز است،

کتاب استفتائاتشون، سؤال ۳۸۷۲.

همین رو پاسخ دادن آیت الله حاج آقا مجتبی تهرانی، در کتاب استفتائاتشون،

آقا یه کسی هست منکر رو منکر نمی دونه، اصلاً نمیدونه، حالیش نیست که این کاره بده!

اصلاً بلد نیست، نمی دونه، بابا اینم منکره! این زشته! میگه نه، من منکر رو منکر نمی دونم!

من این کارو خوب می دونم.

آیا وظیفه داریم بهش تذکر بدیم؟

ایشون فرمودن:

حتی اگه یقین دارید اثر نمی کنه واجبه بگید، برای اینکه زشتی گناه بهش فهمونده بشه.

باز همین، *آیت الله علوی گرگانی همین پاسخ رو دادند، می فرمایند:

اگه می بینید معروف داره منکر میشه، زشتی داره عادی میشه،

اینجا وظیفه است که، حتی یقین دارید اثر نمی کنه، بگید؛

همه بکن، اینقد بکن تا به خورده باورش بشه که نه بابا مثل اینکه این کار بده!

*آیت الله العظمی موحدی نجفی همینطور، آیت الله العظمی فاضل لنکرانی می فرمایند:

برای همه ی کسانی که بتونن جلوی زشت شدن خوبی ها و جلوی عادی شدن گناهو بگیرن،

واجبه که تذکر بدن، ولو اینکه اثر نکنه.

*حضرت آیت الله العظمی سید محمد رضا گلپایگانی هم همین رو می فرمایند،

سؤال شده که آقا به موقع ما شاهد به صحنه ی گناهی هستیم و می دونیم هیچ اثری نداره،

فقط برای اینکه طرف بفهمه این حکم خداست در این مورد، تذکر بدیم یا ندیم؟

فرمودند:

اگر کاری توهین به خدا و حکم خدا باشد،

مطمئن هستید اثر ندارد،

مطمئن هستید خطر دارد

و مطمئن هستید سختی دارد،

ولی باز هم باید در این بحث تذکر بدید،

جلوی عادی شدن گناه رو باید بگیرید.

موفق و پیروز باشید.

جلسه بیست و دوم

همچنان در فصل هفتم هستیم: برخی مصادیق مهم معروف و منکر،

بخش استفتائات بیست و یکم میشه در واقع.

خب بحث شراب و مجلس شراب، سفره شراب،

معاشرت با شراب خور، کسی که شراب خرید و فروش می‌کنه،

این‌ها رو یه دو سه تا استفتاء دربارش ببینیم

سوال شده:

آیا جایز است با اهل شراب معاشرت و هم‌نشینی کنیم؟

نشستن بر سر سفره‌ای که مشروبات در اون سفره هست

یا خوردن از غذاهای اون سفره‌ای که مشروبات در اون سفره هست، چه حکمی داره؟

*امام خمینی رضوان الله علیه، استفتائاتشون، جلد یک، صفحه ۴۸۲ ایشون می‌فرمایند که:

با مراعات شرایط باید امر به معروف و نهی از منکر کنید

و اینم بدونید که ترک معاشرت خودش یکی از درجات نهی از منکره.

این به این معنی نیست که امام تجویز کردن حتماً ترک معاشرت کنید!!! نه،

فرمودن: یکی از روش‌ها هم ترک معاشرته!

حالا ببینید جاش هست یا جاش نیست؟

که بالاخره بودن ما بیشتر اثر می‌ذاره...؟

یه وقت هست شما مهمونی رو برید باعث میشه جمع میکنن مشروباتو، ها؟

شما برید، اون خانواده ی مُتَدینِ دیگه برن، اون یکی خانواده ی مومن و اهل نماز برن،

طرف حیا می‌کنه؛

اما یه وقت هست با اینا هم قطع رابطه و ترک مرآوده کنید،

اصن دیگه افسار گسیخته گناه خواهند کرد و دیگه پرده‌ها رو خواهند درید، خب خیلی بدتره!

لذا تا میشه حضور داشته باشیم مگر اینکه ببینیم دیگه طرف مُرْتَدِع نمیشه.

* آیت الله العظمی وحید خراسانی، ایشون فرمودن، در کتاب استفتائاتشون، سوال ۴۱۱:

نشستن سر سفره‌ای که درش شراب گذاشته شده حرامه،

اگه انسان یکی از اون‌ها حساب بشه، غذا خوردن در اون سفره هم حرامه.

هم نشستن، هم غذا خوردن به صورتی که یکی از اون‌ها حساب بشی شما در نگاه، حرامه.

* آیت الله العظمی سیستانی و آیت الله العظمی خامنه‌ای، آیت الله العظمی صافی گلپایگانی،

آیات عظام فاضل لنکرانی، مکارم شیرازی و نوری همدانی متفق القول هستند بر این‌که،

حالا آدرساشونم هست، صحبت‌هایی که در کتاباشون اومده، همشون می‌فرمایند که:

هم، عرضم به خدمت شما، خوردن جایز نیست، هم نهی از منکر واجبه؛

اما اصلِ همنشینی در اونجا اشکال نداره،

یعنی حالا اینکه یه کسی می‌دونیم مشروب می‌خوره، حالا خوش میریم میایم، ولی اینکه حالا سر سفرش بشینیم یه چیزی بخوریم، می‌فرمایند ولو اینکه حلال باشد جایز نیست،

ولو میدونی غذایی که جلوت گذاشته حلاله،

ولی چون سفره سفره ایست که مشروب سرشه،

خوردن از اون غذای حلال هم جایز نیست؛

اما اصلِ رفت و آمد با کسی که حالا گاهی خدایی نکرده شراب می‌خوره،

اصلِ همنشینی حرام نیست.

*خب اما استفتاء دیگه داریم از آیت الله العظمی سید محمدرضا گلپایگانی:

آقا کسی که اهل مشروب هست و ربا میگیره، بی‌اعتنایی به دین میکنه،

اینو چه جوری باید امر به معروف و نهی از منکر کنیم؟

فرمودن:

اگر منکر ضروریاتِ اسلام نباشه مسلمانانه، پاکه

یعنی خدا رو انکار نمی‌کنه در واقع به زبان، به عمل، پیامبر و اینا انکار نمی‌کنه،

حالا یه خُرده بی‌قید و بنده، یه خُرده شله به قول خودمون، اما بی‌اعتناست،

این در واقع می‌فرمایند که منکر ضروری دین نیست، انکار نمیکند، ضروریاتِ دین مَثه چی؟

مَثه حجاب، ضروری دین مَثه اعتقاد به امامت،

ضروری دین مٹھ اعتقاد به قرآن، اعتقاد به وحدانیت خدا و حالا ...،

می فرمایند که این آدم نجس نیست، اما ترک معاشرت با بی نماز و شارب الخمر بهتر است،

مگر اینکه بتوانید با معاشرت اوها رو کم کم هدایت و امر به معروف و نهی از منکر کنید،

کتاب مجمع المسائل ایشون، جلد یک، صفحه ۵۳.

آقا شراب فروش رو چکار کنیم؟

آیا انسان می تواند شراب فروش را بخاطر نهی از منکر به قتل برساند یا نه؟

خب حالا اینم سوالیست که پرسیدن از *آیت الله العظمی سید محمد رضا گلپایگانی،

باز در مجمع المسائلشون، صفحه ۵۲۴، ایشون فرمودند:

مُجَرَّدُ شَرَابِ فِرَوشِ سَبَبِ جَوَازِ قَتْلِ نِیَسْتِ،

(حالا همیشه بگیم چون شراب می فروشه بُگُشِیمِشِ که)

ولی نهی از منکر به روش های دیگر لازم است.

بله حکومت اسلامی می تونه یه وقت تشخیص بده که آقا این واجب القتل هم هست

اما اینکه مردم چاقو وردارن برن بزنی بُگُشِیَنِ طرفو چون شراب فروشه،

این جوازش مشخص نیست.

تعزیر چی آقا؟

آیا صرف اینکه یه کسی نوارای مبتذل نگه میداره، سی دی یای مبتذل نگه میداره
یا شراب نگه میداره، نمیدونم قمار و آلات قمار و مواد مخدر و اینها نگه داری می کنه،

قابل تعزیره؟

* حضرت آیت الله العظمی فاضل لنکرانی در جامع المسائل فارسیشون، جلد یک، صفحه ۴۹۸،

سوال ۱۸۹۱، فرمودن:

نخیر، صرف نگه داری اقلام مذکور باعث تعزیر نمی شه.

باید معلوم بشه هدف از نگه داریش چی بوده؟

قاضی مجتهد جامع شرایط می تونه تشخیص بده و حکم صادر کنه.

پس ببینید ما یه وقتایی خلاصه خودسرانه یه کارایی می کنیم، اینا اشتباهه، نباید انجام بشه.

خب بریم یه مقدار سراغ مجالس رقص و موسیقی حرام و اینها،

یه خرده از شراب بالاخره فاصله بگیریم.

* استفتائست در اجوبه الاستفتائات حضرت آیت الله العظمی خامنه ای سوال ۱۱۶۸:

رقص بدون موسیقی حرام در مجلس زنانه حرامه یا حلال؟

در صورتی که حرام باشه ترک مجلس آیا واجبه؟

ایشون فرمودن که:

رقص زن برای زنان، اگر عنوان لهو برش صدق کنه،

مثلاً جلسه ی زنانه تبدیل به جلسه ی رقص بشه، خب این قطعاً محل اشکاله،

احتیاط واجب در ترک آن است،

در غیر این صورت هم اگر باعث تحریک شهوت بشه یا مستلزم کار حرام و مفسده ی دیگه ای باشه، باز حرامه و ترک مجلس به عنوان اعتراض بر حرام، مصداق نهی از منکر بشه، واجب هست.

در استفتاء دیگری باز شبیه به همین سوال شده، عرضم به خدمت شما،

از کسانی که بحث قماربازی و لأبالی گری و رقص و موسیقی حرام و اینها انجام میدن،

به نماز بی اهمیتن، از * حضرت آیت الله العظمی بهجت هست این سوال:

معاشرت با دوستانی که، حالا اینجا نگفته رَحِم، دوستانی که اینطوری لأبالی هستن،

بالاخره به این چیزا توجه نمیکنن، چیه وظیفمون؟

* حضرت آیت الله العظمی بهجت در کتاب استفتائاتشون، سوال ۵۴۰۷ فرمودن که:

ارشاد کنید، نصیحت کنید،

اگر اثر نکرد با آنها معاشرت نکنید تا در شما تاثیر نگذارند.

آقا برنامه های خلاف شرع رسانه ها، اینم یک استفتاء داریم از * حضرت آیت الله العظمی صافی

کلیپگانی در کتاب استفتائاتشون، معظم له پاسخ به این سوال دادن که:

اعتراض به برنامه های خلاف شرع رسانه ها،

همانطور که مستحضرید در رسانه‌ها مخصوصاً صدا و سیما برخی فیلم‌های خلاف شرع هم که
مشمول بر زنان بی‌حجاب یا موسیقی‌های لهوی ست متأسفانه پخش می‌شود، وظیفه‌ی ما چیست؟

*** آیت الله العظمی صافی گلپایگانی فرمودن:**

همه‌ی مسلمانان وظیفه دارند در برابر منکراتی که صورت می‌گیرد نهی از منکر کنند،
اگر همه در برابر پخش این بی‌عفتی‌ها اعتراض کنند از رواج این منکرات جلوگیری می‌شود.
حالا اعتراض منته آدم روش دارد‌ها!

نه اینکه همه بریزن شیشه‌ی صدا و سیما رو بشکنند و ساختمونشو خراب کنن، آتیش بزنن، نه!
تماس بگیرن، کمپین بزنن، صداشونو به گوش مسئولین برسونن، نامه تنظیم کنن، ایمیل و فلان...،
این همه فضای مجازی، این امکانات رو در اختیار ما گذاشته.
مهم است که ما رسانه رو در واقع امر به معروف و نهی از منکر کنیم.

اما در بحث بدحجابی و بدپوششی هم استفتائاتی داریم برای امر به معروف و نهی از منکر،

سوال شده است که آقا تذکر لسانی به افراد بدحجاب آیا واجب شرعیست یا خیر؟

**که خب قطعاً می‌دونیم واجب هست! این سوال از *حضرت آیت الله العظمی علوی گرگانی،
حضرت آیت الله العظمی شبیری زنجانی و سایر مراجع معظم انجام شده، سوال این هست:**

با توجه به رواج بدحجابی و بی‌حیایی در بین برخی خانم‌ها

و وجوب امر به معروف و نهی از منکر بر مومنین،

آیا هنگامی که با افراد بدحجاب مواجه میشیم، تذکر لسانی واجب‌ه؟

با رعایت شرایط و مراتب واجب نیست تذکر لسانی بدیم؟ حکمش چیه؟

این بزرگواران فرمودن که:

همین که احتمال تأثیر میدید و لو اندکی احتمال تأثیر بدید،

امر به معروف و نهی از منکر واجب است.

*حضرت آیت الله العظمی موحدی نجفی هم فرمودن که:

جایز و بلکه واجب است و حتما باید تذکر بدهید.

البته خب با ظرافت‌ها و آدابش دیگه.

عبور کردن از کنار خانم بدحجاب،

این رو هم پرسیدن که اگر خانمی رو از فاصله‌ای دوری ببینیم که حجاب نامناسبی داره،

به سمت ما میاد، در صورتی که دیگه نگاهش نکنیم،

احتمالاً سوال کننده یک آقایی بودن که میگه خب نگاهمونو ازش برداشتم،

نگاهمون افتاد دیدیم یه کسی حجاب نداره، نگاهمونو ازش برداشتم

و او داره به سمت ما میاد از کنار ما عبور می‌کنه، تا به هم برسیم،

موقعی که از کنار ما عبور می‌کنه آیا برگردیم نگاهش کنیم ببینیم حجابشو سرش کرده

یا سرش نکرده؟ بگیریم ان شاءالله که سرش کرده ما دیگه دقت نکنیم؟

مثلاً حجابشو رعایت نکرده، وظیفه چیه این جا؟

* حضرت آیت الله العظمی علوی گرگانی فرمودن که:

در فرضِ سوال گفته شده تذکر لسانی مانعی ندارد و بلکه واجب است،

مگر اینکه احتمال قوی بدهید که او حجاب خود را در این فاصله ی زمانی اصلاح کرده باشد.

یعنی اگه تقریباً مطمئنی، به احتمال قوی ای میدی که این اصلاح کرده

و در واقع حجابشو رعایت کرده تو این فاصله ی زمانی، چند قدم،

خب دیگه تذکر نمیدیم، اگه نه باید تذکر داد.

* حضرت آیت العظمی شبیری زنجانی هم فرمودن که:

صرف این که احتمال بدهید حجابش را در این فاصله ی چند قدم اصلاح کرده،

مُسْقَطِ تَكْلِيفِ نِيسْت.

یعنی باز هم بهتر این هست که انسان تذکر بدهد، بلکه واجب است که تذکر بدهد.

خب حالا سوال کردن آقا اگر خانمی بدحجاب باشه، شوهرش کنارش باشه، این چه صورت داره؟

مثلاً به شوهرش بگیریم بهتره؟ به خودش بگیریم؟

آیا در صورت مشاهده ی خانم بدحجابی که در کنار شوهرش باشد،

جایز است بجای تذکر به اون خانم بدحجاب، برای اینکه درگیری و این‌ها پیش نیاد،
تأثیر بیشتر بشه، به شوهرش بگیم که خانم رو نهی از منکر کنه؟ میشه این کارو کنیم؟

* آیت الله العظمی فاضل لنکرانی می‌فرمایند:

اگر نهی از منکر بی‌حجابی که در کنار شوهرش هست،

احتمال می‌دهید این‌گونه تأثیر بیشتر داشته باشد،

بله باید به شوهرش با روش خوب تذکر بدهید که نسبت به حجاب همسرش مراقبت کند

و همسرش را از بی‌حجابی یا بدحجابی منع کند.

حالا این‌کد استفتائاً رو من دونه دونه نمیخونم دیگه

* حضرت الله العظمی شبیری زنجانی هم پاسخ فرمودن که:

نهی از منکر به هر نحوی که تأثیرش بیشتر باشد واجب است،

البته در فرض سوال در صورتی که شوهرش می‌تواند او را نهی از منکر کند و نمی‌کند،

باید شوهرش را هم امر کنید به انجام امر به معروف و نهی از منکر.

خیلی قشنگ فرمودن 😊، می‌فرماید:

اصن خود شوهره رو هم باید امر کنی به امر به معروف و نهی از منکر،

که آقا خود شما هم یه واجبی رو ترک کردی به نام نهی از منکر!

بله، پس تذکر با واسطه هم جایی که می‌دونیم به یه شخص واسطه‌ای بگیم تذکر بده،

خیلی بهتره و اشکالم نداره.

سوال شده: آیا می‌توان زنانی که در جامعه رعایت حجاب اسلامی نمی‌کنند،

مجبور کرد به رعایت حجاب؟

* حضرت آیت الله العظمی فیاض فرمودن که:

بله، مورد سوال از مصادیق دقیق امر به معروف و نهی از منکر است و باید این کار رو انجام داد.

وظیفه‌ی مردم در قبال بدحجابی و مفاسدی که در جامعه موجود است چیست؟

* حضرت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی، جامع الاحکام،

جلد دو، صفحه ۸۱، سوال ۱۴۶۲، فرمودن:

وظیفه‌ی همه‌ی مردم نهی از منکر است، با رعایت آداب و شرایط و مراتب آن.

خب وظیفه تذکر دادنه دیگه، ببینید بزرگواران همیشه با یه سری بهونه‌ها و عذرهای بیخودی

از تذکر دادن فرار کنیم و شونه خالی کنیم.

باز همین مطلب به بیانی دیگر، سوالی دیگر، در بیانات مقام معظم رهبری

و استفتائی که از دفترشون انجام شده، سوال این هست:

در مورد افرادی که به حجاب بی‌اعتنایی می‌کنند چه وظیفه‌ای داریم؟

* آیت الله العظمی خامنه‌ای فرمودن:

با وجود چهار شرط و خوب، نهی از منکر زبانی بر همه واجب است.

نمیشه بگیریم چون دیگه امروز فراگیر شده،

امروز بی حجابی دیگه زیاد شده!

خب به اون تعدادی که میشه باید تذکر داد، پنج تا! دو تا! ده تا!

آقا امروز همه دیگه دروغ میگوین! اون تعدادی که میتونی باید نهی از دروغ کنی.

آقا امروز همه ربا میخورن! تو دو تا شونو تذکر بده، جلوگیری کن.

این بهونه‌ها مُسَقَطِ تَکْلِيفِ نِیْسْت!

رَافِعِ تَکْلِيفِ نِیْسْت!

سوال شده:

اگر مرد نامحرمی وارد جشن عروسی بشود و در آنجا زن بدون حجابی حضور داشته باشد،

حالا زنان یا زن بدون حجابی ولو یک نفر حضور داشته باشد،

مرد احتمال بدهد که نهی از منکر او تأثیری ندارد، آیا واجب است مجلس را ترک کند؟

* حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، اجوبه الاستفتائات، سوال ۱۴۲۸، فرمودن:

اگر خروج از مجلس معصیت به عنوان اعتراض، مصداق نهی از منکر باشد،

بله واجب است که وارد نشه این آقا داماد مثلاً، یا آقای فیلمبردار فرض بفرمایید،

یا اگر وارد مجلس شده ترک کنه مجلس رو؛

اگه تذکر بده، رعایت کنن، بهتر؛
اگه نه که حتماً باید ترک کنه مجلس رو.

بریم سراغ روزه خواری،

یک استفتاء خوبی هم داریم،

اینا از مظاهر علنی گناه هستا!

بینید اولویت در امر به معروف و نهی از منکر با منکراتیست که دهن کجی بیشتری به خدا میکنه،

یعنی علنی تره، هرچه منکر علنی تر، اولویتش در تذکر بیشتر و مهمتر.

اگر دیده شود شخصی علناً روزه خواری می کند، آیا امر به معروف واجب است؟

* حضرت آیت الله العظمی ملکی:

بسمه تعالی، امر به معروف و نهی از منکر در مورد فوق با وجود شرایط و آداب آن واجب است

کتاب استفتائات جدید، جلد یک، صفحه ۱۴۵، سوال ۶۹۵.

واجبه آقا، مئه نماز واجبه، باید تذکر بدیم.

سوال شده از *** حضرت آیت الله العظمی مظاهری،**

درباره کسانی که می بینیم روزه خوری علنی می کنن،

اگر کسی آشکارا در بین مردم، جلو چشم همه، ماه مبارک رمضان روزه خوری بکند،

حکمش چیه؟ چیکار باید بکنیم؟

* آیت الله العظمی مظاهری فرمودند در کتاب استفتائاتشون:

حکومت اسلامی باید او را تعزیر کند،

همه ی مردم هم برشان واجب است که با زبان امر به معروف و نهی از منکر کنند.

حالا که حکومت تو وظیفش کوناهمی هم کرد، مردم وظیفه شونو باید انجام بدن و بالعکس،

نمیشه بگیم چون اون تذکر نداد منم تذکر نمی دم؛ نخیر، شما میشی شریک گناهِش!

سلام کردن و رابطه با کسی که علنی روزه خواری می کند، تجاهر به روزه خوری می کنه،

چه حکمی داره؟ آیا اجازه داریم یا خیر؟

* حضرت آیت الله العظمی حسینی شاهرودی فرمودن:

کسی که آشکارا روزه خوری می کند در بین مردم، اول باید او را نهی از منکر کنید،

اگر فایده نداشت می توانید از او قطع رابطه کنید تا ترک کند،

این هم کتاب استفتائات معظم له سوال ۶۳۲.

عزیزان تراشیدن ریش برای آقایون حرام است،

اسلام اجازه نمیده که محاسن صورت رو بتراشن،

حالا سوال شده، البته به حالا اختلاف ریزم هست این بحثا،

که برخی مراجع می‌فرمایند بخشیشم بتراشید کأنه کُشو تراشیدید، باز حرامه!

برخی مراجع می‌فرمایند نه، مقداریش باقی بمونه اشکال نداره،

اما خب اصلش حُرمت هست دیگه، سوال شده در این بحث که:

آقا کسانی که نسبت به شئون اسلام یا ظواهر شرع مراعات نمی‌کنند،

مثلاً تراشیدن ریش و امثال این‌ها، وظیفه‌ی ما چیه؟

آیا توصیه به ریش گذاشتن از مصادیق امر به معروفه؟

* حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای پاسخ فرمودن که:

در حد تذکر لسانی وظیفه‌ی همه است

و احياناً ترک مرأوده‌ی موقت یا کاهش رابطه برای اینکه تأثیر داشته باشد وظیفه‌ی همه است،

اگر احتمال تأثیر می‌دهید انجام بدید.

یعنی واجب است، که احتمال تأثیرم که مراجع می‌فرمایند همه جا وجود داره،

ولو در آینده ممکنه تأثیر کنه. پس واجب است تذکر دادن.

* حضرت آیت الله العظمی مظاهری هم همین سوالو پاسخ فرمودن در کتاب استفتائاتشون:

بله واجب است تذکر بدید و قطعاً از مصادیق امر به معروف و نهی از منکر است.

خرافات و مَحَرَّمات چهارشنبه‌ی آخر سال، سیزدهم فروردین و امثال این‌ها.

حالا سوال متنش طولانیه، من کوتاه عرض می‌کنم،
کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما، جلد یک، صفحه ۱۵۹:
میگه آقا یه سری سنت‌های قشنگی ما در ایران باستان داشتیم،
فرض بفرمایید که حالا روز سیزده فروردین بیرون شهر می‌رفتن مردم یا دید و باز دیده‌ها و اینا
یا چهارشنبه ی آخر سال شاید نمیدونم جشنی میگرفتن،
اما یه سری خرافات و اعمال حرومی اومده قاطی اینا شده!
تَرَقَه زدن و نمیدونم رُسومات الکی از خودشون درست کردن و بالاخره یه سری ... ،
جا با جا فرق می‌کنه، محل به محل، شهر به شهر، بعضی جاها یه سری خرافات عجیب غریب دارن!

سوال شده که:

آیا نهی از خرافات هم امر به معروف و نهی از منکر به حساب میاد؟

* حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای فرمودن که:

بله، باید از این کارهای حرام نهی کرد،

هرچند که در اصل عید گرفتن و جشن گرفتن اشکالی نیست.

یعنی آمیخته میشه دیگه، خراب میشه.

* حضرت آیت الله العظمی فاضل لنکرانی همین طور، فرمودن که:

جشن های باستانی در حدِّ نَفْسِه مانعی ندارد، ولی انجام حرام ها تحت هیچ عنوان جایز نیست

و مسلمانان باید هم خودشان از این خرافات و حرام اجتناب کنند

و هم در این گونه موارد نهی از منکر نمایند.

* حضرت آیت الله العظمی ملکی هم فرمودند که:

فعل حرام، حرام است فعل حلال، حلال، چه در نوروز باشد، چه قبل آن و چه بعد آن،

تکلیف همه نسبت به این خرافات امر به معروف و نهی از منکر است.

عزیزان متأسفانه یکی دیگه از مصادیقی که ما خیلی می بینیم منکرش داره زیاد هم میشه،

مداحی‌ها و هیئاتیست که خلاصه در شأن اهل بیت نیست

و هجو هست بعضی از این‌ها، و هن مذهب و اسلام هست؛ قمه زنی میکنن،

نمیدونم به اسم مجالسی برای نمیدونم کشته شدن خلفای اهل سنت مراسم جشن به پا میکنن،

یا فرض بفرمایید که برخی مداح‌ها هستن نمیدونم میگن من حسین اللهم!

من نمیدونم سگ حضرت کی‌ام؟! و از این کارا، یا قلاده به گردن می‌ندازند و این‌ها، سوال شده:

وظیفه‌ی ما نسبت به این افراد چیست؟

این هم از همون کتاب مسائل جدید از دیدگاه مراجع تقلید، جلد چهارم، صفحه ۱۱۱، پاسخ دادن

* حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی که:

لازم است حتماً به این افراد با زبان خوش، توأم با ادب، نهی از منکر کنید

و اگر احساس کردید تاثیر ندارد،

یعنی به دیگرانم بگید تذکر بدن، تاثیر نداشت، مجلسی را ترک کنید.

اینا باید به قول خودمون کاسبی شون ببینن که رونق نداره،

ببینن که همه میرن سمت اون هیئتی که با قرآن و با ولایت و اینها مانوس هستند،

نه اون هیئتی که همش شور بدون شعور هست! باید تحویلش نگیرید و اون یکیو تحویل بگیرید،

اینا خیلی مهمه ها.

اون مسجدی بیشتر بریم،

اون هیئتی بیشتر بریم،

با اون فامیلی بیشتر رفت آمد کنیم،

از اون مغازه ای بیشتر خرید کنیم،

که چی؟

این آدم خدایی تره، این آدم مومن تره، انقلابی تره.

*حضرت آیت الله العظمی سیستانی هم همینطور، در دست خط مبارکشون مرقوم فرمودن که:

باید آنها را ارشاد فرمایید از باب امر به معروف و نهی از منکر واجب هست بر همه ی ما.

استفتائی داریم در رابطه با اسراف، آقا اسراف مواد غذایی،

*مقام معظم رهبری تو بیاناتشون بارها فرمودن که:

یکی از مهمترین منکرات تو مملکت ما همین دور ریزای غذا و اسرافها و تجملگراییها

و دور ریز نان و امثال اینهاست.

سوال از *امام خمینی رضوان الله علیه، این در استفتائات معظم له آمده:

آیا اینکه می بینیم مردم در زباله دان ها، نان و برنج و گوشت میریزند

یا ته مانده های غذایشان را اسراف می کنند، نهی از منکر بر ما واجب می شود؟

آیا میتوانیم نسبت به این تبذیرها و اسراف ها بی تفاوت باشیم؟

*امام خمینی رضوان الله علیه فرمودن که:

قطعاً از مصادیق امر به معروف و نهی از منکره، با مراعات شرایط واجب است که تذکر بدیم.

تذکر ندیم، تخم مرغ دزد، شتر دزد میشه ها!

الان یه دو تا قاشق ته بشقابو میریزه دور، پس فردا میگه آقا بریزید و پاشید

و عرضم به خدمت شما که در حد کلان هم اسراف میکنه!

خب نهی از تمسخر،

آقا بعضی افراد در گوشی های موبایلشون صداهای افراد مختلف و قومیت ها

و شخصیت های مذهبی سیاسی رو به عنوان مسخره کردن تبدیل می کنند

و نمیدونم از این گوشی به اون گوشی با نرم افزارایی که دارن مسخره میکنن،

حالا امروزه استیکر می سازند و غیره، آیا اینها حرومه؟ و وظیفه ی ما چیه؟

*حضرت آیت الله العظمی حاج آقا مجتبی تهرانی در کتاب استفتائاتشون فرمودن:

هتک حرمت مومن و تمسخر آن حرام است

و وظیفه ی همه ی کسانی که مطلع می شوند این است که نهی از منکر کنند

و گوش دادن به این تمسخرها هم فرمودن که حرام هست.

آیا ما می‌تونیم اموال مون رو، املاکمون رو به کسی اجاره بدیم

یا امانت بدیم که می‌دونیم استفاده ی حرام میکنه؟

یعنی یه کسی میاد از شما یه خونه‌ای، اتاقی، دفتری، کتابی، چیزی میخواد، یه قلمی،

اجاره کنه یا قرض بگیره حتی،

می‌دونید که این میخواد استفاده ی حرام کنه.

آیا می‌تونیم بگیریم: به من چه؟ من که برای یه کار بهش ... من دارم... خودکاره دیگه،

خودکار خواسته ازم! میدونی با این خودکار میخواد الآن یه فسادی به پا کنه ها!

میخواد یک نامه‌ای بنویسه که مثلاً بالاخره حرامی انجام بشه،

یا مثلاً آقا دوربینه، من دوربینمو بهش میدم دیگه،

حالا میخواد بره از کثافت کاری و معصیت و رقص و گناه و اینا فیلم بگیره،

می‌خواد بره از هیئت فیلم بگیره!

آقا من موبایلمو بهش میدم دیگه، حالا می‌خواد زنگ بزنه الآن مثلاً فلان فتنه رو به پا کنه،

میخواد زنگ بزنه چه میدونم برا رفیقش حدیث بخونه!

نه، این همیشه بی تفاوت بود!

اجاره دادن منزل یا مغازه به کسی که یقین داریم کسب و کار حرام دارد، چه صورت دارد؟

کتاب مسائل جدید از دیدگاه مراجع تقلید، جلد چهارم، صفحه ۱۴۱،

حالا ما دست خطای مراجع معظم رو هم اینجا داریم خلیاشو

ولی دیگه امکانش نیست اینارو دونه دونه به شما نشون بدیم

* حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی فرمودن:

این اجاره جایز نیست، مال الاجاره‌ای هم که می‌گیرید حرام است!

چه ربطی به امر به معروف و نهی از منکر داره این استفتاء؟

ظاهراً اسم کلمه ی "امر به معروف"، عبارت "نهی از منکر" نیامده توش،

اما دقیقاً مرتبط با امر به معروفه،

باید بهش اجاره ندی و بگی:

"برای این بهت اجاره نمیدم که می‌دونم میخوای حرام انجام بدی!"

و برعکسش، یه کسی که میخواد یه کار خوب انجام بده،

یه کار مذهبی، یه کار عام المنفعه، یه کار خیر انجام بده،

بهش میگی بله بیا من بهت اجاره میدم با هزینه ی کمترم اجاره میدم، کمکتم می‌کنم.

درست شد؟

تشویق دیگران به معروف، حمایت از اون‌ها

و طرد کردن دیگران و دور داشتن اون کسانی که میخوان منکر انجام بدن.

شیهه به همین بیان رو *** آیت الله العظمی فاضل لنکرانی دارن**، ایشون دستخطشون نوشتن:

مال الاجاره ای را که می‌گیرد، اگر از مال حرام باشد، حتماً حرام است.

* حضرت آیت الله اعظمی ملکی، ایشون نوشتن:

چنانچه برای کار حرام اجاره دهد، اجاره صحیح نیست،

بلکه مطلقاً اجاره دادن به کسی که در مورد اجاره کسب حرام دارد باید ترک شود.

پس ببینید امر به معروف و نهی از منکر گاهی اینطوری میتونه در رفتار ما مُتَجَلّی بشه

و طرف خلاصه حساب کار دستش بیاد.

کمک به گناه، حرامه!

حالا بعضیا استدلال می کنن:

آقا خب ما اجاره ندیم بهش میره یه جا دیگه اجاره می کنه گناهشو می کنه!

خب تو نده!

یه جای دیگه هم میره یکی دیگه بهش نده!

ضمن اینکه گناه دیگران مجوز گناه شما نیست!

من اینو خیلی جاها گفتم:

**در واقعه ی عاشورا، اونجایی که حمله کردند ملعون ها به خیمه های آل الله،
و مشغول غارت شدند، فرزندان و غارت میکردن، طلا و زیورآلات و اینها رو از گردن اینها ...،
خلخال از پای این بچه ها ... و بالاخره النگو، هرچی بوده، از دست این بچه ها می ربودن،
در مقاتل نوشتن که یه کسی اومد شروع کرد زیورآلات یکی دو تا از این کودکان رو کندن
و دزدیدن و غارت کردن و همینطور که غارت می کرد خیمه های امام حسین رو، اطفال رو،**

همینطور که غارت می کرد، دزدی میکرد، گریه هم میکرد!

به پهنای صورت اشک میریخت!

یه بزرگواری آمد اونجا گفتش که تو چرا گریه میکنی؟

گفت آخه اینا بچه های پیامبرن ما داریم غارتشون می کنیم،

اون شخص پرسید که خب اگه میدونی بچه های پیامبرن چرا غارتشون می کنی؟

اون ابله جواب داد که:

اگه من غارت نکنم خب یکی دیگه میاد غارت می کنه!

این النگوهه رو من نبرم یکی دیگه میاد میبره!

این گردن بند و گوشواره رو من نکشم یکی دیگه میاد میکشه میبره! چرا من نبرم؟!!

این تفکر احمقانه ایست که امام حسین رو به کشتن داد!!!

تو رو خدا مواظب این تفکر در اطرافیاتون باشید

ما از دو تا جمله داریم ضربه می خوریم:

۱. میدونم این کار غلطه، ولی دیگه حالا همه میکنن، ما هم میکنیم!

۲. میدونم این کاره درسته،

ولی دیگه کسی انجام نمیده که، پس ما هم انجام ندیم!

نه آقا، اتفاقاً اصلاح کردن و اصلاحگر و مُصلح بودن یعنی:

یه وقتایی خلاف جهت آب شنا کردن، سخته، هزینه هم داره!

هنر داشته باشیم و از خدا بخوایم کممون کنه خلاف جهت آب شنا کنیم، چه اشکال داره؟

اون جاهایی که همه غلط انجام میدن، ما نباید هم رنگ جماعت بشیم!

پس حواسمون باشه،

اجاره دادن، کمک کردن، قرض دادن و امانت دادن کالا، لوازم،

حتی اعتبار، مایه گذاشتن از آبرو برای کسی که میخواد خطا انجام بده،

حرام است و اجازه ی این کار رو نداریم!

جلسه بیست و سوم

استفتائات قسمت بیست و دوم، عزیزان وارد بخش هشتم شدیم

و یک بحث کوتاهی درباره ی نجاست،

اطلاع دادن از نجاست آیا جایز هست؟ واجب هست؟ یا خیر؟

نجاست غذا، نجاست لباس، ظرف، مُطَّلَع شدیم تذکر بدیم یا نه؟

و بخش نهم رو هم همینجا مختصر عرض می کنیم، دو بحث دارد،

یکی در رابطه با عسر و حرج هست

و یکی در رابطه با تعریف قاعده ی فقهی آسانتر سپس آسانتر،

که مراعات کردن "مَرَاتِبِ تَذْكَرٍ" هست.

خب اما از این سه نکته، اولیش بحث "نجاست"،

ما مهمان هستیم جایی و متوجه میشیم این غذا نجس هست، مثلاً یه فضله موشی تو غذا می بینیم،

یا صاحب خونه هستیم، مهمانی آمده و حین خوردن غذاست، حالا قبل غذا، بعد غذا،

مُطَّلَع شدیم که این غذا نجس هست یا نجس بوده، آیا وظیفه به گفتن داریم یا نه؟

اگه صاحب خونه باشیم وظیفه چیه؟

اگه مهمان باشیم وظیفه چیه؟

و یا اینکه لباس مثلاً، حکم اینکه ما بفهمیم یه کسی لباسش نجسه داره نماز میخونه و یا خونده،

وظیفمون چیه؟

اینها را با هم یک مقدار بشنویم و ببینیم.

*حضرت آیت الله العظمی بهجت در پاسخ به این سوال فرمودند که:

اگر در یک مهمانی، یکی از مهمانان متوجه شود غذا نجس است، آیا باید به بقیه اعلام کند؟

ایشون در کتاب استفتائاتشون، سوال ۲۴۴، پاسخ دادن که:

اعلام لازم نیست، اون مهمونی که فهمیده فقط خودش باید اجتناب کنه

و بعداً در صورت اینکه معاشرت داشت با اون صاحب خونه، به اون اطلاع بده

که اون ظرفاشون نجس شده، اون ها رو پاک کنند.

پس لازم نیست مهمونی رو به هم بزنه، به بقیه مهمونا بگه که نجسه!

و اونها هم برشون گناهی نیست چون اطلاع نداشتن.

این سوال شده از مراجع دیگر با این بیان که:

اگر صاحب خانه در بین غذا خوردن بفهمد غذا نجس است،

مثلاً فضله ی موش در غذا ببینه، آیا لازم است به مهمانان بگوید؟

توضیح مسائل مراجع، مساله ۱۴۵، همه ی مراجع بجز *آیات عظام سیستانی، مکارم و بهجت،

همه ی مراجع دیگه فرمودند که:

بله، صاحب خونه باید به همه بگه، اعلام کنه

اما * آیت الله العظمی سیستانی فرمودند که:

اگر احتمال بده مهمانا ترتیب اثر میدن باید بگه، اگه بدونه که ترتیب اثر نمیدن گفتن لازم نیست،

این در توضیح المسائل مراجع، باز مسئله ی ۱۴۲ و ۱۴۵.

* حضرت آیت الله مکارم هم می فرمایند که:

بنابر احتیاط واجب باید به آنان بگویند.

* حضرت آیت الله العظمی بهجت، ایشون هم در کتاب استفتائاتشون، سوال ۲۴۵

و همین طور در کتاب توضیح المسائل * حضرت آیت الله العظمی وحید خراسانی هم، مسئله ی

۱۴۶ اینطور آمده که:

باید اونها رو مطلع سازند و از خوردن غذای نجس به اونها اجتناب شود.

پس همه ی مراجع می فرمایند که:

حتما باید بگه!

* آیت الله سیستانی میفرمایند:

اگه فک می کنه که گوش میدن حرفشو بگه.

* آیت الله مکارم هم می فرمایند:

بنابر احتیاط واجب باید به اونها تذکر داده بشه توسط صاحب خانه.

خب اما لباس نجس باشه، فرش نجس باشه، اینو چیکار کنیم؟

سوال کردن آقا ما بستگانی داریم، اینا سگ بازن، مثل یزید سگ بازی می کنند اینها!

سگ رو با خودشون تو رختخواب می برن، حمام می برن، توخونشون، رو فرششون راه میره

و اینها واقعاً جای تاسف داره این فرهنگ غربی!

حالا وظیفه ی ما چیه با اونا؟

خونشون بریم؟ غذا بخوریم؟ چیکار کنیم؟

* حضرت آیت الله العظمی صادق روحانی در کتاب استفتائاتشون سوال ۵۴۶، ایشون فرمودند که:

در صورتی که احتمال تاثیر میدید (که احتمال تاثیر خب همه جا هست)،

رفتن شما برای نهی از منکر باید ترک شود، نرید، اگر فکر میکند که با نرفتن اثر میکنه نرید

و به هر شکل با دست و پای خیس اگر روی فرش آنها راه بروید یا دست بمالید به فرش اونها،

نجس می شود، در ظرف های او اگر آب نکشیده باشند غذا بخورید، جایز نیست. چرا؟

چون خوردن نجاست هست.

شبيه این سوال رو حالا برای لباس آغشته به خون داریم، با این تفاوت،

از * حضرت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی، آقا یه کسی ایستاده داره نماز می خونه

و ما یهو متوجه میشیم ایا این لباسی که خونیه! مثلاً این لباس نجس بوده!

واجب است بهش اطلاع بدیم؟ یا نه بذاریم نمازشو بخونه؟ ایشون فرمودن که:

تذکر دادن لازم نیست، نمازش هم چون اطلاع نداره از نجاست صحیحه،

ولی در جایی که نماز گزار حکم شرعی بطلان نماز با خون بیش از درهم را ندونه،
به نظر بسیاری از فقها از باب ارشاد جاهل به حکم لازم است که حکم شرعی برایش گفته بشه،
این هم کتاب سبب پرسش از احکام معظم له حضرت آیت الله صافی، صفحه ۲۵.

پس ببینید مثل اشتباه وایسادن قبله می مونه دیگه، واجب نیست تذکر بدیم،
به کسی حکمو می دونه که قبله رو اشتباه وایسه نمازش باطله، اما حواسش نیست،
مصدق رو، موضوع رو نمیدونه، قبله رو اشتباهی وایساده، واجب نیست تذکر بدیم.

این بنده خدا نماز وایساده داره می خونه،

می دونه که با خون بیش از درهم نماز بخونی

یا با نجاست بیش از درهم در لباس نماز بخونی باطله،

منتها حواسش نیست، نمیدونه، اطلاع نداره که این لباس مثلاً نجسه،

واجب نیست بهش تذکر دادن.

اگه حکمو ندونه ارشاد جاهل به حکم بله واجبه.

خب سوال شده از * حضرت آیت الله مظاهری

و حالا مراجع دیگه هم می خونیم به تفصیل و یکی یکی من عرض می کنم؛

اگر بدن، لباس یا لوازم افرادی نجس شود که ما با آنها معاشرت زیاد داریم،

میدونم آقا مثلاً این نجس شده، این وسایلشون، حتما باید بهشون بگیم؟

* آیت الله العظمی مظاهری فرمودن:

نخیر، لازم نیست، ببینید نهی از منکر جایی موضوعیت پیدا می کند که منکری عمداً رخ داده باشد

درست شد؟

یا کسی که پای خیس بر فرش نجس بگذارد، اگر فرش کسی نجس باشد ببینید که

دیگران او مدن خونشون با پای مرطوب دارن رو اون فرش قدم میذارن، باید چیکار کنی؟

داد بزنی آآی نرو اونجا، اونجا نجسه ها!

نه آقا اون که نمیدونه نجسه و چون نمیدونه بر او گناهی نیست در واقع، معصیتی نیست

* حضرات آیات عظام امام خمینی، امام خامنه ای، صافی، فاضل لنکرانی، نوری همدانی، بهجت،

این بزرگواران همه می فرمایند که:

نخیر لازم نیست به اونها بگید.

بعضی ها مخصوصاً خانما بیشتر دیده میشه، وسواسی ان،

حالا یه جای فرش مثلاً فرض کن نجس شده یا یک گوشه ی لباسی نجس شده است،

اصلاً نمی دونیم کجا هست! هر جاش که نمیدونی کجا بوده محکوم به طهارته،

حالا خودت میخوای مراععات کنی، احتیاطو رعایت کنی، یه جا دیگه نماز بخونی عیب نداره،

ولی حالا یکی داره راه میره، نه نه رو اون فرشه نرو، نه از اینورم نرو، وسواس میکنه،

مهمون آورده بدبخت مثلاً انگار که زندانی آورده، اسیر آورده، نخیر، لازم نیست به آنان بگوید

این در توضیح المسائل * آیت الله نوری همدانی، مسئله ۱۴۴،

در استفتائات دفتر * حضرت آیت الله خامنه ای

* حضرت آیت الله العظمی مکارم هم، توضیح المسائل مراجع، مسئله ۱۴۳،

باز در توضیح المسائل مراجع مسئله ۱۴۵ از * حضرت آیت الله العظمی وحید خراسانی هم

آمده که:

اگر او باعث این امر شده و در معرض این باشد که

نجاست به خوردنی و آشامیدنی ها سرایت کنه، بله، باید به اونها بگه.

* آیت الله مکارم میفرمایند:

بنابر احتیاط به اونها بگه.

اما اینجا سه تا نظر داریم که دقت میخواد

* حضرت آیت الله العظمی بهجت فرمودند:

لازم نیست به آنها بگوئید، مگر آنکه با او طوری معاشرت داشته باشه که

اگر نکه لوازم مشترک بینشون نجس میشه،

مثلاً فرض کنید خوابگاه دانشجوییست ها! یا مثلاً بالاخره هم خانواده هستند،

یه کسایی هستن با هم خانواده اند، حالا دلیل نداره به سایر افراد خانواده بگه اینجا نجس شد،

مگه اینکه بدونه که به خوردنی، آشامیدنی ها سرایت میکنه

یا به وسایل مشترکشون سرایت می کنه، اینجا بله می فرماید آیت الله بهجت که باید تذکریده.

* حضرت آیت الله العظمی ملکی میفرمایند:

اگر در معرض آن باشد که نجاست به خوردنی، آشامیدنی سرایت کند، باید بگه.

و * حضرت آیت الله سیستانی، ایشون میفرمایند که (ببینید چقدر دقیق باز):

اگر خودش باعث این نجاست شده، با دو شرط باید به آنان بگوید؛

یکی اینکه در معرض این باشد که نجاست به خوردنی، آشامیدنی سرایت کند،

اگر این حالت، بله باید بگه،

اگر نه، نمیخواد؛

به حالت دیگر هم اینکه احتمال بده که

با گفتنش او نا ترتیب اثر میدن و دقت میکنن، پاکسازی میکنن مثلاً، در این صورت هم بله، باید بگه؛

اگر نه، میدونه اونها ترتیب اثر نمیدن، نه اینکه به خوردنی، آشامیدنی سرایت می کند،

نه اینجا وظیفه ای برای گفتن ندارد و لازم نیست اطلاع بدهد.

خب بحث دیگری که اینجا باید مطرح کنیم

استفتائات مراتب امر به معروف، قاعده فقهیه الْأَسْهَلُ فَالْأَسْهَلُ یا أَيْسَرُ فَالْأَيْسَرُ، آسانتر سپس آسانتر

است که گفته بودیم این رو اشارتاً، اینجا به مقدار استفتائاتشو کامل تر بخونیم،

آمر به معروف، ناهی از منکر، یعنی آدم مسلمون، باید در امر به معروف و نهی از منکرش

مراعات مراتب و مراحل آسون رو بکنه،

یعنی تا میشه آروم تر، مهربون تر، کم هزینه تر، با دلخوری کمتر، آسون تر،

اگر جواب نگرفت و مقصود حاصل نشد، یه خورده تندتر، نشد، یه خورده جدی تر،

نشد، یه خورده بلندتر بگه، نشد، یه خورده آخم کنه، درست شد؟

حالا این به این معنی نیست که ما تست کنیم، پله پله مردم رو ها! ☺

بگه یکی مثلاً یه طیفی رو شروع کنیم از نرم نرم بگیم بعد تندش کنیم،

بعد آخم کنیم، داد بزیم، فلان ... نه!

اونچه که فک میکنید جواب میده برای این آدم،

می تونی همون دفعه ی اول یه خورده آخم کنی،

میتونی همون دفعه ی اول صداتو بالا ببری، می تونی ...،

منتها اگر روش آسونتری جواب میده از اون روش آسونتره باید استفاده کنیم،

کف کار رو باید در نظر بگیریم، درست شد؟

خب اینو بخونیم استفتائش رو اجمالاً، سوال اینه:

اگر در امر به معروف و نهی از منکر، در حالی که با مرتبه ی پایین تر مثلاً لسانی، مقصود حاصل

میشود، ما یه دفعه مرتبه ی بالاتر رو به کار بگیریم، مثلاً برخورد فیزیکی،

این امر و نهی چه حکمی دارد؟

حضرت آیت الله العظمی علوی گرگانی فرمودند:

این امر و نهی جایز نیست (جایز نیست یعنی حرومه، عزیزان جایز نیست یعنی حرام است)

بعد تازه ایشان فرمودند:

اگر باعث خسارت بشه، آمر به معروف ضامنه!

یعنی شما به این آقا میخوای بگی آقا این کتابو نخون، این کتاب گمراه کننده اس،

خب، بعد میدونی که این بهش "بگی" هم جواب میده ها، خودش میذاره کنار؛

کتابو میگیری تیکه پاره میکنی! جروا جر می کنی میندازی اونور!

در حالی که بایه تذکر م خود این آدم می بُرد این کتابو مثلاً میذاشت تو انباری فرض کن،

بی خیالش میشد،

ولی شما گرفتی کتابو پاره کردی!

ضامنی و باید جواب پس بدی، چه در این دنیا چه در اون دنیا.

آیت الله العظمی فاضل لنکرانی:

امر به معروف با خشونت بیشتر و مرتبه ی بالاتر که موجب مفسده می شود حرام است.

آیت الله موحدی نجفی:

باید مراتب مُراعات شود.

آیت الله العظمی خامنه ای:

امر به معروف با مرتبه ی بالاتر وقتی مرتبه ی پایین تر جواب می دهد جایز نیست،

وظیفه ی شما فقط امر و نهی زبانیست و بالاتر از آن موقوف به نهادهای ذی ربط است،

می توانید به مسئولین گزارش دهید.

حضرت آیت الله العظمی شبیری زنجانی هم همینطور، ایشونم می فرماید:

جایز نیست که وقتی مثلاً فرض کن یواشکی درگوشش بگی کافیه،

داد بزنی جلو جمع آبروشو ببری!

حالا یه جا هم باید داد بزنی ها!

ولی جایی که میبینی چاره ای جز داد زدن جلو جمع نیست،

اگه چاره ی آسون تری هست از اون راه باید رفت.

حضرت آیت الله العظمی بهجت، سوال شده آقا:

اگر در امر به معروف و نهی از منکر ضرر جانی و مالی به شخص وارد بشه،

آمر و ناهی ضامنه؟

مثلاً حالا نمی خواستیم یا بالاخره خواسته، ناخواسته زدیم درگوشش، گر شده فرض بفرمایید مثلاً،

یا أموالشو زدیم شکستیم، حالا میشدم نشکست ها، این داشته مثلاً یه فیلم گناه آلود می دیده،

زدید تلویزیونشو شکستید، خُب، این که همیشه بگید ناخواسته! این حروم هست یا نیست؟

موبایلش مثلاً، کار بدی داشته میکرده، تماس نامناسبی میگرفته، این موبایلو زدی شکستی!

ضامن هستیم یا نیستیم؟

فرمودند:

اگر بدون اذن باشد و مراعات مراتب نهی از منکر را نکرده باشد، بله ضامن هست.

اگه مراعات مراتب نکرده، با صحبتیم میشده، زده گوشی موبایلشو شکسته، بله این ضامنه.

حضرت آیت الله العظمی مظاهری هم سوال شده که:

آقا اگر مجریان امر به معروف و نهی از منکر احتمال بدن که با نصیحت طرف دست بر میداره،
معصیت را ترک میکنه، وظیفشون همون بسنده کردن به اونه؟

آیت الله مظاهری فرمودند که:

اگر موعظه تاثیر دارد، موعظه؛

و نباید با تندی و قهر و ترک رابطه و اینها نهی از منکر کنید،

مگر اینکه موعظه تاثیر نکند، به این اسباب متوسل بشید.

اینم کتاب استفتائاتشون.

استفتائی هم که از آیت الله بهجت خوندم، کتاب استفتائاتشون بود، سوال ۵۶۹۹.

*می تونیم اُخْم کنیم تو امر به معروف؟

*آیا اجازه داریم برای امر به معروف لحن تند استفاده کنیم؟

*اُخْم کنیم؟ دا دبزنیم؟ جملات پر غیظ و غلیظ استفاده کنیم؟

آیت الله العظمی حسینی زنجانی در استفتائی که از دفترشون شده فرمودند:

اگر مراتب قبل تر و پایین تر جواب نمیده،

یا اعمال کردید و دیدید که جواب نمیده، یا میدونید که جواب نمیده،

بله اونطور باشه اشکال نداره.

از قُوّه های خلاصه قَهْر ("قهر" نه به معنی "درگیری") اخم و تندی و تَشَرّ

و اینها هم می شود استفاده کرد.

اینم در این موضوع، اما آخرین بحثی که در این قسمت خدمت شما عرض کنیم عزیزان،

بحث "عسر و حرج" و "سختی"

ببینید عزیزان تا کسی مُکَلَّف نشده باشه، به سن تکلیف نرسیده باشه،

خب یک سری مسائل برای او اصلاً مصداق پیدا نمیکنه که بشه "معروف"، بشه "منکر"،

دیگه مصداق "معروف" و "منکر" نیست؛

مثل اینکه بچه ی ۵ ساله بگیریم آقا نماز بهش واجب! واجب نیست اصلاً!

یا نمیدونم نگاه به نامحرم، نمیدونم روزه خوری، نمیدونم دزدی، غیبت،

هر چند کارِ بَدِه، او هم عادت بشه گفتیم باید ترک کرد، نهی اش کرد که ترک کنه

تبدیل به عادت نشه بر اش در آینده،

اما "عسر و حرج" هم یکی از همین چیزهاییست که مثل تکلیف، مُکَلَّف شدن، عسر و حرج نداشتن،

بخاطر قاعده ی فقهی "لا حرج" که وَ مَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ ....

يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمْ الْيُسْرَ... و امثال این مضامین که در آیات و روایات آمده،

خداوند نمی خواد که تکلیف ما لا يُطَاق به دوش ما بذاره، کاری که از توانمون خارج باشه دیگه،

اینو به خرده بهش بپردازیم

ببینید جایی که خیلی امر به معروف و نهی از منکر سختی های غیر قابل تحمل داشته باشد،

اونجا دیگه خب از ما تکلیف ساقط هست

نه هر سختی ها! نیچونید زود! بهونه دستمون نیاد،

ولی نگاه کنید تعریف عسر و حرج رو، معنای عسر و حرج در امر به معروف چیه؟

باید چقد سختی داشته باشه که عسر و حرج داشته باشه که از گردن ما ساقط بشه؟

حضرت آیت الله العظمی صادق روحانی، استفتائاتشون، سوال ۸۹۰، می فرماید:

عسر و حرج در لغت به معنای ضیق، تنگنا و مقابل یسر و آسانیست،

در عرف این رو مردم می تونن نوعاً تشخیص بدن،

البته سیره ی عقلا رو باید ببینیم، نه اینکه آدم بخواد برا خودش راه فرار باز کنه!

حالا سوال این است که:

ما از صبح تا شب، ده ها و صدها گناه می بینیم،

در اکثر موارد هم شرایط چهار گانه ی وجوب برقراره،

حالا با توجه به قاعده ی فقهی "لا حرج"، آیا می تونیم به تعداد کمیشنون تذکر بدیم،

از بقیه بگذریم؟

یا همه رو باید دونه دونه، به قولی یکی میگفت از صبح تا شب باید هزار تا تذکر بدی که!

تو خیابون، اداره، خانواده، بستگان، همه جا

پاسخ این است:

مراجع معظم آیت الله العظمی مکارم شیرازی می فرمایند که:

هر جا شرایط امر به معرف مَهیّا باشه در حد توان بله باید تذکر داد، در حد توان.

آیت الله العظمی فاضل لنکرانی می فرمایند که:

مُكَلَّف قدرت خود بر امر به معروف و نهی از منکر را تشخیص میده،

اگر حرج نداشته باشه، به مقدار ممکن باید تذکر بدهد.

روزی شما صدتا گناه میبینی، ده تاشو که می تونی بگی که!

پنج تاشو، پونزده تاشو، چهار تاشو، هفت تاشو که می تونی بگی که!

نه آقا سخته، ما کلا نمیگیم! خب کُلا نمیگی، کُلا شریک گناه همه میشی!!!

حضرت آیت الله العظمی خامنه ای باز همینطور، می فرمایند که:

به هر مقدار که امکان هست باید به وظیفه ی شرعی عمل کند.

اونقدری که می تونیم باید بگیم.

آیت الله العظمی موحدی نجفی هم همین طور، می فرمایند که:

همان قدر که توان دارد کافست و همان مقدار باید تذکر بدهد.

آیت الله العظمی شیری زنجانی می فرمایند:

جایی که حرج و مشقت غیر قابل تحمل باشد، تذکر ندهند،

اما آن جایی که می توانند باید تذکر بدهند.

ببینید عزیزان "حرج و مشقت غیر قابل تحمل" با "تکلیف" و "سختی" فرق می کنه،

ما تکلیف داریم در اسلام، بله، بفرمایید که:

روزه تکلیف است، نماز صبح خوندن تکلیفه، یه مقدار سختی داره مثلاً، درست شد؟

یه مقدارم گشنگیه، از خواب شیرین سحرگاه زدن،

اینا تکلیفه، اما دیگه مالایطاق نیست!

کسی پاشه نماز صبح بخونه دیگه مُنفرَج که همیشه! نمی ترکه! له همیشه که! نابود که همیشه!

یا روزه گرفتیم، بله میفرمایند که: آقا از شدت گشنگی دیگه احساس کردی داری میمیری!

از شدت تشنگی، عطش معمولاً، احساس کردی داره دیگه فشار میاد

و الانه که دیگه جونت به کُبت برسه، خب اونجا می فرمایند به قدر ضرورت آب بخور،

حالا مسائل خاصی که هست، روزه رو افطار کن یا ادامه بدید، حالا گفتن مسائلش رو

ولی بحث "تکلیف" با بحث "حرج" فرق می کنه،

ما هر جا دیدیم امر به معروف یه ذره سختی داره، میگی خب اینجا حرجه، ولس کن، تذکر ندیم!

نه، خیلی جاها باید سختیه رو هم تحمل کرد،

بعضی سختی های مالایطاق، یعنی غیر قابل تحمل، این میشه حرج، عسر، این رافع تکلیفه،

اونجا تذکر نمی دیم.

حضرت آیت الله العظمی بهجت هم در کتاب استفتائاتشون، سوال ۳۸۵۹ فرمودند:

با وجود شرایط به حد میسور یعنی تا حدی که ممکن هست و شدنیست، تا مزاحم با ترک اَهم نشود، لازم است که تذکر بدهند.

حالا یکی سوال پرسیده، آقا ما به جا تذکر بدیم، اتوبوس مثلاً، تاکسی، موسیقی حرام گذاشته،

می گیم آقا خاموش کنید، ما رو پیاده میکنن وسط بیابون، چیکار کنیم اینجا؟

سوال شده و این پاسخ رو دادن بزرگواران که:

حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی فرمودند:

باید نهی از منکر کنید، آنها را توجیه کنید که از آهنگهای مشروع استفاده کنند،

اگر نمی پذیرند پیاده شوید، مگر اینکه عسر و حرج لازم آید،

ببینید یعنی وسط بیابون برهوته، نصف شبه، سرمای شدید، گرمای شدید، این عسر و حرجه،

اونجا دیگه لازم نیست که پیاده بشی و ... نه،

میگه امر به معروف و نهی از منکر تو انجام بده، در ادامه می فرمایند که:

این کار غیر قانونی هم هست و می توانید در صورت بی توجهی مسئولین یا رانندگان،

به مراکز مزبور شکایت کنید؛ کتاب استفتائات حضرت آقای مکارم، سوال ۱۱۶۰.

حضرت آیت الله بهجت پاسخی شبیه به این دادن، فرمودن که:

در موقع حرج باید استماع نکند، یعنی گوش نده، دقت نکنه،

و سماع یعنی به گوش خوردن آن اشکال ندارد.

حالا اینکه به گوشت میخوره یه چیزی، جایی که حرجه ها!

حالا بعضیا الان باز بین خوشحال میشن! خب دیگه، حله دیگه، میشینیم گوش میدیم،

عیب نداره دیگه! نه، باید تذکر و بدی، یه جاهایی باید پیاده هم بشی،

وسط شهره دیگه آقا، پس بزنی کنار لطفاً، لطف کنی من پیاده میشم،

آقا غیبت نکن، آقا، دادش خب اجازه بدید من پیاده میشم یا ترک مجلس کردن همینطور،

یه جا میبینی نه، عسر و حرج شدید، اهم و مهم باید کرد دیگه،

باب تزاحم رو و شما تشخیص میدی که نه، اینجا همیشه پیاده بشیم، پیاده بشیم میمیریم مثلاً 😊

حالا فقط مرگ نیست! ولی خب اونجا تذکر میدی و بعد دیگه خودتو میزنی به نشیندن

و تغافل و گناهی بر شما نیست.

حضرت آیت الله العظمی مظاهری می فرمایند که:

شما باید تذکر بدهید،

اگر فایده نکرد می توانید به مسافرت خود ادامه بدهید و جر و بحث لازم نیست،

چنانچه پیاده شدن هم اگر عسر و حرج باشد لازم نیست.

این هم در کتاب استفتائات آیت الله مظاهری هست. موفق باشید ان شاء الله

برگرفته از بیانات استاد علی تقوی (مدرس برجسته حوزه و دانشگاه)

کاری از مرکز تخصصی آموزش و احیای واجب فراموش شده

کانال در پیام رسان های داخلی: @aamerin_ir

سایت آمرین: www.Aamerin.ir

کانال آپارات: Aamerin

صفحه اینستاگرام: @aamerin_ir